

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH I OSÓB BEZRADNYCH OBOWIAZUJĄCE NA ELBLĄSKIEJ PIELGRZYMCE PIESZEJ NA JASNĄ GÓRĘ

Wstęp

„Strzeżcie się, żebyście nie gardzili żadnym z tych małych; albowiem powiadam wam: Aniołowie ich w niebie wpatrują się zawsze w oblicze Ojca mego, który jest w niebie.” (Mt 18,10) Jezusowy nakaz nakłada na społeczność ludzi wierzących obowiązek szczególnej troski o osoby małoletnie, które w wyjątkowy sposób mają przystęp do rzeczywistości Bożej (por. Mk 10,14). Już samo zaniedbanie tej troski podlega osądowi moralnemu (por. Katechizm Kościoła Katolickiego 2221-2231), zaś krzywda, zwłaszcza na tle seksualnym, wyrządzona osobom małoletnim i osobom bezradnym, jest jednym z najcięższych przestępstw w polskim prawie karnym (art. 200 kodeksu karnego w Dz.U.2025.383 t.j.) i w prawie kanonicznym (kan. 1398 Kodeksu Prawa Kanonicznego 1983).

Niniejszy dokument stanowi realizację obowiązku wynikającego z dwóch porządków prawnych: prawa polskiego i prawa kanonicznego. Obowiązek ten dotyczy wprowadzenia przez organizatora działalności religijnej standardów ochrony małoletnich, dalej także: „standardy ochrony małoletnich”, wyrażonego w art. 22b i 22c Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560), zmienionej ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606), dalej także: „ustawa Kamilka”. Dokument ten jest także realizacją wymogów kościelnych wyrażonych z Liście Apostolskim Motu proprio *Vos Estis Lux Mundi* z 25 marca 2023 r., Normach Dykasterii Nauki Wiary *De gravioribus delictis* z 21 maja 2010 r., *Vademecum dotyczącego wybranych kwestii proceduralnych w zakresie postępowania w przypadkach nadużyć seksualnych popełnianych przez duchownych wobec małoletnich* Dykasterii Nauki Wiary z 5 czerwca 2022 r., zasad *Prewencji nadużyć seksualnych wobec dzieci i młodzieży i osób niepełnosprawnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej Kościoła w Polsce* Konferencji Episkopatu Polski z 11 czerwca 2014 r. oraz *Zasad prewencji i postępowania w pracy duszpasterskiej z osobami małoletnimi w Diecezji Elbląskiej* Biskupa Elbląskiego z 25 stycznia 2019 r.

Elbląska Pielgrzymka Piesza na Jasną Górę jest wydarzeniem diecezjalnym (por. §1 *Statutu Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę*, dalej: *Statutu*), które gromadzi pątników w różnym wieku. By osiągnąć cel tej pielgrzymki jakim jest dotarcie na Jasną Górę (por. §4 *Statutu*) istotne jest zadbanie o bezpieczeństwo uczestników pielgrzymki. By o rzezone bezpieczeństwo zadbać, także w wymiarze ochrony małoletnich, zasadnym jest wprowadzenie Standardów ochrony małoletnich i osób bezradnych.

Przygotowane i wdrażane standardy ochrony małoletnich mają na celu troskę o osoby małoletnie i osoby dorosłe bezradne, podnoszenie świadomości dzieci oraz ich rodziców (opiekunów prawnych), tak by ułatwić rozpoznawanie ryzykownych zachowań, wychowywać do ich unikania i uwrażliwić na konieczność zgłoszenia krzywdy. Celem niniejszych Standardów jest także pomoc świadczona osobom zaangażowanym w służby ogólnopielgrzymkowe, przewodnikom grup, osobom odpowiedzialnym w grupach, która dotyczy właściwego podejścia do osób małoletnich i osób dorosłych bezradnych, adekwatnego reagowania na przypadki krzywdzenia, sposobu zgłoszenia krzywdy oraz pomocy osobom skrzywdzonym.

Zobowiązanymi do zapoznania się i przestrzegania niniejszych *Standardów* są: dyrektor pielgrzymki, zastępca dyrektora pielgrzymki, ojciec duchowny pielgrzymki, kwatermistrz główny, zastępca kwatermistrza głównego, piloci, lekarze pielgrzymkowi, kierowcy, medialni

pielgrzymkowi, sekretarz, przewodnicy grup, służby medyczne ogólnopielgrzymkowe i grupowe, kwatermistrzowie grup, porządkowi, wszyscy pielgrzymi.

Objaśnienie terminów

Bezpieczne środowisko – przestrzeń wolna od zachowań przemocowych.

Biskup – pojawiające się w Standardach skrótowe określenie biskupa diecezjalnego. Jest to z ustanowienia Bożego następca Apostołów będący pasterzem, nauczycielem doktryny, kapłanem świętego kultu i wykonawcą posługi rządzenia (por. kan. 375 § 1 KPK), któremu w diecezji powierzonej jego trosce (por. kan. 376 KPK) przysługuje wszelka władza zwyczajna, własna i bezpośrednia, z wyłączeniem tych spraw, które na mocy prawa albo dekretu papieża są zarezerwowane dla najwyższej albo innej władzy kościelnej (por. kan. 381 § 1 KPK);

diecezja – podstawowa jednostka terytorialna Kościoła Katolickiego, którą zarządza biskup diecezjalny, posiadająca osobowość prawną w prawie polskim;

dyrektor pielgrzymki – mianowany przez biskupa duchowny będący delegatem Biskupa do spraw Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej (por. § 18 *Statutu*)

dziecko / małoletni – każda osoba do ukończenia 18. roku życia;

funkcyjni grupowi – ogólna nazwa określająca osoby, które ze względu na powierzone im zadania lub status kościelny, posiadają szczególną odpowiedzialność za daną grupę pielgrzymkową. Należą do nich następujący pielgrzymi przypisani do danej grupy: przewodnik grupy, zastępca przewodnika grupy, inne osoby duchowne, klerycy, osoby życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, przedstawiciele indywidualnych form życia konsekrowanego, kwatermistrz grupy, zastępcy kwatermistrza, porządkowi i medyczni grupowi;

gospodarz przyjmujący pielgrzymów na nocleg prywatny – osoba prywatna, znana proboszczowi miejsca noclegu pielgrzymki, która jest właścicielem lub najemcą miejsca stanowiącego pielgrzymkowy nocleg prywatny;

gospodarz przyjmujący pielgrzymów na nocleg zbiorowy – osoba reprezentująca instytucję (np. szkołę, ochotniczą straż pożarną itp.), która jest odpowiedzialna za miejsce stanowiące pielgrzymkowy nocleg zbiorowy;

grupa pielgrzymkowa – ustanowiona przez Biskupa na wniosek Dyrektora zorganizowana grupa osób, nad którą pieczę sprawuje aprobowany przez Biskupa na wniosek Dyrektora przewodnik grupy.

karta zgłoszeniowa – dokument pielgrzymkowy wypełniany przez osobę wyrażającą wolę wzięcia udziału w pielgrzymce, na podstawie którego przewodnik grupy podejmuje decyzję o zakwalifikowaniu lub niezakwalifikowaniu danej osoby na pielgrzymkę;

klauzura – w warunkach pielgrzymkowych jest to oddzielona wyraźną granicą przestrzeń na noclegu zbiorowym, do której wstęp mają jedynie – wyznaczeni na ten nocleg przez kwatermistrzów – duchowni, klerycy i osoby życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego;

krzywda/krzywdzenie – każde działanie, które prowadzi do cierpienia fizycznego, psychicznego, moralnego; również bezczynność jednostek, instytucji lub społeczeństwa jako całości w obliczu krzywdy/przemocy;

kwatermistrz główny – osoba aprobowana na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, która odpowiada za rozplanowanie noclegów, transport bagaży oraz aprowizację (por. § 13 *Statutu*);

kwatermistrz grupy – osoba wybrana przez przewodnika grupy spośród pielgrzymów (por. § 9 pkt. 2c *Statutu*) czuwająca na szczeblu grupowym za rozplanowanie noclegów, transport bagaży i aprowizację (por. *per analogiam* § 13 *Statutu*; pkt. 12 *Regulaminu*);

Lekarz - osoba aprobowana na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, która koordynuje pracę medycznych ogólnopielgrzymkowych i grupowych (por. § 12 *Statutu*);

medyczni grupowi - osoby wybrane przez przewodnika grupy spośród pielgrzymów (por. § 9 pkt. 2b *Statutu*), posiadające odpowiednie kwalifikacje, których zadaniem jest służenie pomocą w podstawowym zakresie medycznym (por. § 16 *Statutu*);

medyczni ogólnopielgrzymkowi – osoby aprobowane na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, posiadające odpowiednie kwalifikacje, których zadaniem jest służenie pomocą w podstawowym zakresie medycznym (por. § 16 *Statutu*);

niewłaściwe zachowanie – każde działanie, które stanowi przekroczenie granicy drugiego człowieka, jest odbierane jako niestosowne i jest niezwiązane z zachowaniami zwyczajowo przyjętymi w danym kręgu kulturowym;

nocleg prywatny – określenie noclegu pielgrzymkowego, na którym wyznaczeni przez kwatermistrza pielgrzymi (minimum dwóch) nocuje w domu prywatnym;

nocleg zbiorowy – określenie noclegu pielgrzymkowego, na którym wyznaczona przez kwatermistrza grupa pielgrzymów nocuje zbiorowo w jednym miejscu, np. sala gimnastyczna w szkole, hala sportowa, remiza strażacka;

opiekun dziecka – przedstawiciel ustawowy dziecka: rodzic albo opiekun, rodzic zastępczy, opiekun tymczasowy;

osoba bezradna – każda osoba chora, z ułomnościami fizycznymi lub umysłowymi albo pozbawiona wolności osobistej, która faktycznie, nawet sporadycznie, ogranicza jej zdolność rozumienia lub chcenia, czy też w inny sposób przeciwstawienia się agresji;

osoba duchowna / duchowny – biskup, ksiądz, diakon;

osoba krzywdząca – sprawca krzywdy lub niewłaściwego zachowania;

osoba odpowiedzialna za standardy ochrony małoletnich – osoba wyznaczona przez Dyrektora Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej, sprawująca nadzór nad prawidłowym stosowaniem standardów ochrony dzieci;

osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o niewłaściwych zachowaniach i krzywdach – osoba wyznaczona przez Dyrektora Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej, ciesząca się zaufaniem i odpowiednio przygotowana, odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach dotyczących przemocy;

osoba przyjmująca zgłoszenie – osoba dorosła, która dowiaduje się o krzywdzie lub niewłaściwym zachowaniu popełnionym wobec małoletniego;

pielgrzymka – Elbląska Pielgrzymka Piesza na Jasną Górę;

pielgrzym – każdy uczestnik Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę;

Pilot główny – osoba aprobowana na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, którego zadaniem jest koordynacja przejścia wszystkich grup, zabezpieczenie pielgrzymki w ruchu drogowym, kontrolowanie czasu przejścia, powołanie swojego zastępcy i Pilotów czoła (por. § 14 *Statutu*);

Pilot czoła – osoba powołana przez Pilotą głównego, aprobowana na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, której zadaniem jest prowadzenie czoła pielgrzymki (por. § 14 *Statutu*);

podmioty, o których mowa w art. 6 VELM - kardynałowie, patriarchowie biskupi i legaci Biskupa Rzymskiego; duchowni, którzy kierują lub byli odpowiedzialni za kierowanie jako pasterze Kościoła partykularnego lub jednostki z nim zrównanej, obrządku łacińskiego lub wschodniego, w tym Ordynariatów personalnych, za czyny popełnione *durante munere*; duchowni, którzy kierują lub byli odpowiedzialni za kierowanie jako pasterze jakiejś prałatury personalnej, za czyny popełnione *durante munere*; duchowni, którzy kierują lub kierowali jakimś publicznym stowarzyszeniem kleryckim z upoważnieniem do inkardynacji, za czyny popełnione *durante munere*; ci, którzy są lub byli najwyższymi przełożonymi instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostolskiego na prawie papieskim, a także klasztorów *sui iuris*, za czyny popełnione *durante munere*; wierni świeccy, którzy są lub byli moderatorami międzynarodowych stowarzyszeń wiernych uznanych lub erygowanych przez Stolicę Apostolską, za czyny popełnione *durante munere*;

podopieczny – osoba małoletnia lub osoba dorosła bezradna, która jest powierzona trosce opiekuna tymczasowego na pielgrzymce;

porządkowy – osoba wybrana przez przewodnika grupy spośród pielgrzymów (por. § 9 pkt. 2a *Statutu*), posiadająca odpowiednie kwalifikacje, do którego należy kierowanie ruchem na drogach (por. § 9 pkt. 2a *Statutu*), troska o zachowanie czystości i wsparcie dla służby medycznej (por. § 15 *Statutu*);

przewodnik grupy – duchowny aprobowany na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, którego obowiązkiem jest sprawowanie pieczy nad grupą pielgrzymkową (por. § 9 *Statutu*);

punkt medyczny – tymczasowe miejsce pracy medycznych świadczących pomoc pielgrzymom w podstawowym zakresie medycznym;

przemoc duchowa – odwoływanie się do przekonań religijnych i wiary osoby w celu wyrządzenia jej szkody. Może mieć negatywny wpływ na duchowość osoby poszkodowanej, zwłaszcza gdy dopuszcza się jej osoba posiadająca duchowy autorytet i zaufanie w Kościele;

przemoc ekonomiczna – forma krzywdzenia, w której dorosły lub rówieśnik używa pieniędzy lub dóbr materialnych, aby kontrolować małoletniego i uzależnić go od siebie. Ogranicza to wolność małoletniego, wzbudza poczucie bezradności i często uniemożliwia odejście z relacji;

przemoc fizyczna – każde intencjonalne działanie sprawcy, którego celem jest przekroczenie granicy ciała dziecka, np. bicie, popychanie, szarpanie itp.;

przemoc psychiczna – powtarzający się wzorzec zachowań (np. upokarzanie, wyśmiewanie, stawianie niemożliwych do realizacji wymagań) lub skrajnie drastyczne wydarzenie (lub wydarzenia), które powodują u dziecka brak poczucia własnej wartości;

przemoc seksualna – zaangażowanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest w stanie zrozumieć i na którą nie potrafi udzielić świadomej i dobrowolnej zgody, naruszające prawo i obyczaje danego społeczeństwa;

przemoc rówieśnicza (bullying) – zjawisko polegające na agresywnym i celowym dręczeniu, nękanii czy prześladowaniu jednego lub kilku małoletnich przez innych, w celu wywarcia na nich presji lub zadawania cierpienia;

rówieśnik – osoba zbliżona wiekiem lub będąca w tym samym wieku;

Regulamin – Regulamin Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę;

służby ogólnopielgrzymkowe – ogólna nazwa przyjęta dla określenia osób odpowiedzialnych za pielgrzymkę na szczeblu tzw. sztabu pielgrzymki. Należy do nich: dyrektor, zastępca dyrektora, ojciec duchowny, lekarz pielgrzymkowy, kwatermistrz główny, zastępca kwatermistrza, pilot główny, zastępca pilota głównego, piloci czoła, medycy, kierowcy, sekretarz, medialni i inne osoby aprobowane przez Biskupa

Statut – Statut Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę;

VELM – Franciszek, List Apostolski Motu proprio *Vos estis lux mundi*;

zarząd pielgrzymki – inaczej „sztab”. Należą do niego członkowie służb ogólnopielgrzymkowych, przewodnicy grup i zastępcy przewodników grup (por. § 7 *Statutu*);

Zastępca Pilota głównego – osoba powołana przez Pilota głównego, aprobowana na to stanowisko przez Biskupa na wniosek Dyrektora, którego zadaniem jest pomoc Pilotowi głównemu w jego zadaniach (por. § 14 *Statutu*);

TYTUŁ 1

STWORZENIE I ZACHOWANIE BEZPIECZNEGO ŚRODOWISKA NA ELBLĄSKIEJ PIESZEJ PIELGRZYMCE NA JASNĄ GÓRĘ

§ 1. – Wszystkie osoby w jakikolwiek sposób zaangażowane w pielgrzymkę mają szczególny obowiązek troski i ochrony osób małoletnich i dorosłych bezradnych. Do troski tej zalicza się stworzenie i zachowanie bezpiecznego środowiska na pielgrzymce.

§ 2 – Głównym odpowiedzialnym za stworzenie bezpiecznego środowiska dla osób małoletnich i bezradnych na Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej na Jasną Górę jest dyrektor pielgrzymki.

1. Dyrektor pielgrzymki jest zobowiązany do weryfikacji osób sprawujących bezpośrednią opiekę nad małoletnimi podczas pielgrzymki na podstawie §22 *Statutu*.
2. Dyrektor pielgrzymki wykonuje swój obowiązek wynikający z § 2 pkt. 1 Standardów poprzez przewodników grup, którzy bezpośrednio odpowiadają za rekrutację pielgrzymów do grup na podstawie §9 *Statutu*.
3. Dyrektor pielgrzymki jest zobowiązany do weryfikacji pod kątem figurowania w Krajowym Rejestrze Karnym członków służb ogólnopielgrzymkowych a także przewodników grup i zastępców przewodników grup.
4. Dyrektor pielgrzymki jest zobowiązany także do weryfikacji w Rejestrze Sprawców Przestępstw na tle seksualnym osób wymienionych w § 2 pkt. 3 Standardów.
5. Dyrektor pielgrzymki wyznacza osobę odpowiedzialną za standardy ochrony małoletnich i osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o niewłaściwych zachowaniach i krzywdach. Obie te funkcje może wypełniać jedna osoba.
6. Dyrektor pielgrzymki osobiście lub przez wyznaczoną przez siebie osobę, umieszcza Standardy ochrony małoletnich na stronie internetowej Diecezji Elbląskiej, w podstronie: Elbląska Pielgrzymka Piesza.
7. Wynikające z § 2 pkt. 3 i 4 Standardów zaświadczenia, oraz wymagane przez § 11 Standardów pisemne oświadczenie, Dyrektor Pielgrzymki przechowuje w dokumentacji pielgrzymkowej.

§ 3 – Podczas Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę bezpośrednią opiekę nad osobą małoletnią i dorosłą bezradną sprawuje rodzic lub opiekun prawny.

§ 4 – Rodzic lub opiekun prawny, który nie może sprawować bezpośredniej opieki nad osobą małoletnią i dorosłą bezradną jest zobowiązany do wyznaczenia opiekuna tymczasowego.

1. Wyznaczenia opiekuna tymczasowego należy dokonać pisemnie, poprzez odpowiedni wpis w karcie zgłoszeniowej.
2. Wymagania stawiane opiekunowi tymczasowemu:
 - a. Ukończony 18 rok życia,
 - b. Pełna zdolność do czynności prawnych,
 - c. Posiadanie relacji, choćby tylko znajomości, z rodzicem lub opiekunem prawnym podopiecznego,
 - d. Uczestnictwo w pielgrzymce w tej samej grupie co podopieczny,
 - e. Jest tej samej płci co podopieczny,
 - f. Spełnianie kanonicznych kategorii posiadania dobrej opinii i bycia ponad wszelkim podejrzeniem.

§ 5 – Jeden opiekun tymczasowy może sprawować opiekę nad kilkoma podopiecznymi za wiedzą i zgodą zainteresowanych rodziców lub opiekunów prawnych z zachowaniem wymagań z § 4 pkt 2 Standardów.

§ 6 – Zabrania się osobom duchownym, klerykom, oraz członkom instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego spełniania funkcji opiekuna tymczasowego na Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej na Jasną Górę.

§ 7 – Do zadań opiekuna tymczasowego osoby małoletniej i bezradnej należy:

1. Sprawowanie opieki nad podopiecznym od momentu wyjścia pielgrzymki, aż do przekazania opieki rodzicowi lub opiekunowi prawnemu.
 - a. Spośród form opieki należy wyszczególnić zainteresowanie stanem zdrowia i fizyczną kondycją podopiecznego, a w razie problemów zdrowotnych pomoc podopiecznemu w dotarciu do medycznych służących pomocą w podstawowym zakresie medycznym (por. §16 *Statutu*).
2. Stosowanie się do poleceń kwatermistrza grupy odnośnie miejsca noclegu.
 - a. Za zasadę generalną należy przyjąć wysyłanie na nocleg opiekuna wraz z podopiecznym.
3. Kontakt telefoniczny z rodzicem lub opiekunem prawnym.

§ 8 – W przypadku, gdy kwatermistrz grupy oceni, że problematycznym jest zachowanie zasady z § 7 pkt 2 a. Standardów, kwatermistrz grupy może podjąć decyzję o rozdzieleniu opiekuna i podopiecznego na inne noclegi przy zachowaniu następującej procedury:

1. Kwatermistrz grupy bierze odpowiedzialność za swoją decyzję.
2. Podopieczny spędza noc na noclegu zbiorowym.
3. Kwatermistrz grupy organizuje opiekę dla podopiecznego.
4. Podopieczny w żadnym wypadku nie może zostać pozbawiony opieki oraz skierowany samotnie na nocleg prywatny.
5. Rozdzielenie opiekuna tymczasowego i podopiecznego na noclegu jest wyjątkiem, nie zaś stałym sposobem postępowania kwatermistrza grupy.

TYTUŁ 2

WERYFIKACJA I EDUKACJA OSÓB PRACUJĄCYCH Z MAŁOLETNIAMI NA ELBLĄSKIEJ PIELGRZYMCE PIESZEJ

§ 9 – Przy weryfikacji osób biorących udział w Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej na Jasną Górę należy stosować zasady opisane w § 2 i w § 18 Standardów.

§ 10 – Osoby wymienione w § 2 pkt. 3 Standardów, a także funkcyjni grupowi, opiekunowie tymczasowi i wszyscy pielgrzymi, a ponadto gospodarze przyjmujący pielgrzymów na nocleg zbiorowy, gospodarze przyjmujący pielgrzymów na nocleg prywatny, są zobowiązani do zapoznania się ze Standardami ochrony małoletnich i osób bezradnych obowiązującymi na Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej na Jasną Górę.

§ 11 – Osoby wymienione w § 2 pkt. 3 Standardów winny przedstawić Dyrektorowi pisemne oświadczenie zapoznania się ze Standardami ochrony małoletnich i osób bezradnych obowiązującymi na Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej na Jasną Górę.

§ 12 – Usilnie zaleca się, by gospodarze przyjmujący pielgrzymów na nocleg zbiorowy i gospodarze przyjmujący pielgrzymów na nocleg prywatny przedstawili kwatermistrzom grupowym pisemne oświadczenie zapoznania się ze Standardami ochrony małoletnich i osób bezradnych obowiązującymi na Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej na Jasną Górę.

§ 13 – Osoby wymienione w § 2 pkt. 3 Standardów winny odbyć szkolenie z zakresu ochrony małoletnich.

§ 14 – Usilnie zaleca się, by szkolenie z zakresu ochrony małoletnich odbyli funkcyjni grupowi oraz opiekunowie tymczasowi.

§ 15 – Należy dołożyć wszelkich starań, by poinformować pielgrzymów o tym, które osoby zostały wyznaczone przez Dyrektora na funkcje o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów.

§ 16 – Numery kontaktowe do osób, o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów winny być dostępne dla wszystkich pielgrzymów, dla rodziców lub opiekunów prawnych małoletnich a także dla gospodarzy przyjmujących pielgrzymów na nocleg zbiorowy i gospodarzy przyjmujących pielgrzymów na nocleg prywatny.

TYTUŁ 3

STWORZENIE I ZACHOWANIE BEZPIECZNEGO ŚRODOWISKA W GRUPIE PIELGRZYMKOWEJ ORAZ PRZEZ POZOSTAŁE SŁUŻBY OGÓLNOPIELGRZYMKOWE I GRUPOWE

§ 17 – Osobą odpowiedzialną za stworzenie i zachowanie bezpiecznego środowiska w grupie pielgrzymkowej jest przewodnik grupy.

§ 18 – Do zadań przewodnika grupy należy:

1. Rekrutacja pielgrzymów do grupy i wybór spośród nich funkcyjnych grupowych (por. § 9 *Statutu*). Należy dołożyć wszelkich starań, by funkcyjnymi były osoby osobiście znane przewodnikowi i godne zaufania.
2. Zapoznanie swojej grupy pielgrzymkowej ze *Statutem*, *Regulaminem* i Standardami ochrony małoletnich.
3. Przyjęcie podpisanych oświadczeń o zapoznaniu się z dokumentami wymienionymi w § 18 pkt. 2 Standardów.
4. Egzekwowanie przestrzegania zasad wynikających z dokumentów wymienionych w § 18 pkt. 2 Standardów.

§ 19 - Usilnie zaleca się, by przewodnik grupy sprawdził funkcyjnych grupowych, za wyjątkiem zastępców przewodników (por. § 2 pkt. 3 Standardów), pod kątem figurowania w Krajowym Rejestrze Karnym.

§ 20 – Szczególną formę pieczy nad małoletnimi w grupie pielgrzymkowej pełni kwatermistrz grupy. To on bezpośrednio przydziela pielgrzymów na wyznaczone przez kwatermistrza głównego noclegi zbiorowe i noclegi prywatne (por. pkt. 12 *Regulaminu*).

1. Kwatermistrz grupy swoje zadania winien zawsze wykonywać w poczuciu odpowiedzialności i troski o pielgrzymów idących w grupie, zwłaszcza o małoletnich.
2. Zabrania się kwatermistrzowi kierowania na ten sam nocleg prywatny małoletnich wraz z osobami wymienionymi w § 6 Standardów.

3. Zabrania się kwatermistrzowi kierowania na ten sam nocleg prywatny osób o odmiennych płciach. Wyjątek stanowi małżeństwo i sytuacja, gdy rodzic lub opiekun prawny ma pod opieką małoletniego o innej niż rodzic lub opiekun prawny płci.
4. Kwatermistrz ma obowiązek reagowania, gdy nastąpi wypadek opisany w § 26 pkt. 6.
5. Gdy kwatermistrz przewozi małoletniego pojazdem kwatermistrzowskim, winien to czynić zawsze w obecności osoby trzeciej. Wyjątkiem są sytuacje zagrażające życiu lub zdrowiu małoletniego.

§ 21 – Istotną rolę na pielgrzymce dla zapewnienia bezpieczeństwa małoletniemu pełni rodzic bądź opiekun prawny (por. § 3 Standardów) albo opiekun tymczasowy (por. § 4 Standardów). Wymienione osoby poprzez sprawowaną opiekę mają ograniczać ryzyko zaistnienia niewłaściwego zachowania i krzywdy wobec osoby małoletniej.

§ 22 – Za bezpieczeństwo pielgrzymów, w tym małoletnich, w ruchu drogowym, odpowiada Dyrektor razem z Pilotem głównym (por. § 14 *Statutu*).

1. Pilot główny powołuje swojego zastępcę a także Pilotów czoła (por. § 14 *Statutu*).
2. Pilot główny koordynuje działania porządkowych grupowych, dla zapewnienia bezpiecznego przemarszu grup w kolumnie pieszej.

§ 23 – Za kwestie zdrowotne pielgrzymów, w tym małoletnich, na pielgrzymce odpowiada Lekarz koordynujący całość pracy służby medycznej (por. § 12 *Statutu*).

1. Lekarz koordynuje pracę zarówno medycznych ogólnopielgrzymkowych jak i grupowych.
2. Praca Lekarza i służby medycznej, której celem jest niesienie pomocy pielgrzymom, nie może być skrępowana przez zalecenia, które uniemożliwiałyby wykonywanie zwyczajnych zadań, służących zdrowiu i dobrej kondycji pielgrzymów.
3. Gdy pojawia się nagła potrzeba przewozu małoletniego transportem medycznym, tzw. „sanepidem”, opiekun tymczasowy nie ma obowiązku pozostawić grupy pielgrzymkowej, by sprawować opiekę nad małoletnim przewożonym ww. transportem. Za pielgrzymów, w tym małoletnich, przewożonych transportem medycznym odpowiada, skierowany do transportu medycznego, medyczny ogólnopielgrzymkowy. Należy zadbać o to, by podczas trasy pielgrzymkowej w transporcie medycznym przebywały dwie osoby dorosłe, np. kierowca i medyczny.
4. Gdy zalecenia medyczne sprawiają, że małoletni nie będzie mógł pokonać pieszo poszczególnych etapów pielgrzymkowych przez okres do trzech, następujących po sobie, dni, kwatermistrz grupy czuwa nad zapewnieniem opieki małoletniemu przewożonemu transportem danej grupy pielgrzymkowej. W takim wypadku opiekunem może być osoba dorosła, która także podjeżdża transportem grupy pielgrzymkowej danego dnia pielgrzymki. Jedna podjeżdżająca osoba dorosła może być opiekunem dla kilku małoletnich podjeżdżających tego samego dnia transportem grupy pielgrzymkowej.
 - a. Gdy medyczni stwierdzą, że niemożność pokonania pieszo etapów pielgrzymkowych przez pielgrzymą, w tym małoletniego, będzie dłuższa niż trzy, następujące po sobie, dni, w takim wypadku do przewodnika grupy należy decyzja o wydaleniu lub pozostawieniu pątnika na pielgrzymce.

§ 24 – Podczas pielgrzymki zabronione jest wykonywanie masażów, chyba że:

1. Pielgrzym korzysta z – własnego lub pożyczonego bezpośrednio od właściciela – urządzenia służącego do masażu.

2. Masaż jest wykonywany przez medycznego ogólnopielgrzymkowego lub medycznego grupowego z zachowaniem następujących zasad:
 - a. Medyczny faktycznie jest aprobowany przez Biskupa na wniosek Dyrektora albo wybrany przez przewodnika grupy.
 - b. Medyczny posiada odpowiednie kwalifikacje do wykonywania masażu, np. jest fizjoterapeutą lub przynajmniej technikem masażystą.
 - c. Medyczny skończył wykonywanie poważniejszych zadań na punkcie medycznym.
 - d. Medyczny wykonuje masaż na punkcie medycznym.
3. Masaż, nawet w formie nieprofesjonalnej, wykonywany jest przez współmałżonka, krewnego wstępnego i zstępnego do pierwszego stopnia linii prostej i do drugiego stopnia linii bocznej.

§ 25 – Na noclegach zbiorowych pielgrzymów obowiązują następujące zasady:

1. Pielgrzymi podporządkowują się pod decyzje kwatermistrzów (por. pkt. 7 i 12 *Regulaminu*).
2. Pielgrzymi zachowują ciszę nocną od godziny 22:00 (por. pkt. 16 *Regulaminu*).
 - a. Równocześnie z początkiem ciszy nocnej następuje gaszenie światła.
 - b. Gdy przez wzgląd na późne dotarcie do miejsca noclegowego – albo wystąpienie jakiejś innej obiektywnej trudności – zachowanie regulaminowej godziny ciszy nocnej staje się niemożliwe lub wiązałoby się z dużą uciążliwością, w takim wypadku godzinę ciszy nocnej ustala przewodnik grupy po wysłuchaniu opinii kwatermistrza grupy.
 - c. W wypadku zakwaterowania na noclegu zbiorowym więcej niż jednej grupy pielgrzymkowej, godzinę ciszy nocnej ustala kwatermistrz główny. Gdy jest on nieobecny, godzinę ciszy nocnej ustalają między sobą przewodnicy grup po wysłuchaniu opinii swoich kwatermistrzów. Gdy są oni nieobecni, godzinę ciszy nocnej ustalają kwatermistrzowie grupowi.
3. Godzinę pobudki należy wyznaczać tak, by przed udziałem w porannej Mszy Świętej – za wyjątkiem dni 2 i 11 sierpnia, gdy Msze odbywają się o innych porach dnia – i przed wyjściem na szlak, pielgrzym zdążył bez zbędnej zwłoki wykonać toaletę poranną, spakować się i zjeść śniadanie.
 - a. Zakazuje się pielgrzymom ustawiania swoich budzików, w szczególnych wypadkach zgody może udzielić Dyrektor lub przewodnik grupy.
 - b. Godzinę pobudki ustala przewodnik grupy po wysłuchaniu opinii kwatermistrza grupy.
 - c. W wypadku zakwaterowania na noclegu zbiorowym więcej niż jednej grupy pielgrzymkowej, godzinę pobudki ustala kwatermistrz główny. Gdy jest on nieobecny, godzinę pobudki ustalają między sobą przewodnicy grup po wysłuchaniu opinii swoich kwatermistrzów. Gdy są oni nieobecni, godzinę pobudki ustalają kwatermistrzowie grupowi.
4. Pielgrzymi nie tworzą przestrzeni koedukacyjnej (por. pkt. 13 *Regulaminu*).
 - a. Jeśli zarówno mężczyźni jak i kobiety otrzymują na nocleg zbiorowy jedno pomieszczenie należy oddzielić tę przestrzeń na męską i damską.
 - b. Zakaz noclegu koedukacyjnego dotyczy także przypadku, gdy na noclegu zbiorowym jest na nią zbyt mało miejsca na skutek zakwaterowania w niewielkim pomieszczeniu lub gdy zakwaterowano dużą grupę pielgrzymów.
5. W przypadku gdy na noclegach zbiorowych do celów higienicznych służą nieoddzielone osłoną zbiorcze natryski:

- a. Pielgrzymi korzystają z natrysków oznaczonych odpowiednio dla swojej płci.
- b. Pielgrzymi korzystają z natrysków wspólnie.
- c. Pielgrzymi mają prawo do zachowania intymności, dlatego też pielgrzymi mogą korzystać ze zbiorczych natrysków indywidualnie. Osoby chcące korzystać ze zbiorczych natrysków indywidualnie winny poczekać na wykąpanie się wszystkich osób kąpiących się wspólnie. Ze względu na dobro pielgrzymów nie wolno zamykać się indywidualnie pod zbiorczym natryskiem w przypadku gdy nie wykąпали się inni pielgrzymi.
- d. W przypadku korzystania ze zbiorczych natrysków przez małoletniego, małoletni może kąpać się zarówno wspólnie jak i indywidualnie.
- e. Gdy pod zbiorczymi natryskami znajdują się dwie osoby, z których jedna to osoba małoletnia, usilnie zaleca się, by małoletni przebywał pod natryskiem z rodzicem lub opiekunem prawnym tej samej płci, z rodzeństwem tej samej płci lub rówieśnikiem tej samej płci.

§ 26 – Na noclegach prywatnych pielgrzymów obowiązują następujące zasady:

1. Pielgrzymi podporządkowują się pod decyzje kwatermistrzów (por. pkt. 7 i 12 *Regulaminu*).
2. Pielgrzymi unikają niewłaściwych zachowań.
3. Pielgrzymi korzystają z łazienek indywidualnie.
4. Pielgrzymi nie nocują w jednej izbie z gospodarzami przyjmującymi pielgrzymów na nocleg prywatny.
5. Zachowany zostaje § 8 Standardów.
6. W wypadku niewłaściwego zachowania gospodarza przyjmującego pielgrzymów na nocleg prywatny lub zaistnienia jakichkolwiek okoliczności, które utrudniałyby wypoczynek, były uciążliwe, lub wprost zagrażały życiu lub zdrowiu pielgrzymów, należy:
 - a. Natychmiast informować o zaistniałym wydarzeniu kwatermistrza grupy.
 - b. Spakować się i czekać na kwatermistrza.
 - c. W wypadkach nagłych natychmiast oddalić się od miejsca zagrożenia i dzwonić pod numer alarmowy.

§ 27 – Obecne na pielgrzymce osoby wymienione w § 6 Standardów powinny zachowywać następujące zasady w związku z noclegami:

1. Wymienieni w § 6 Standardów winni jako pierwsi podporządkować się pod decyzje kwatermistrzów odnośnie miejsc noclegowych.
2. Usilnie zaleca się, by wymienieni w § 6 Standardów w wypadku skierowania ich na nocleg zbiorowy praktykowali zwyczaj klauzury. Jednakże:
 - a. Klauzura nie może być koedukacyjna (por. pkt. 13 *Regulaminu*).
 - b. Klauzura nie może zabierać innym pielgrzymom przesadnie dużej przestrzeni, tak by nigdy nie była traktowana jako wyraz klerykalizmu.
 - c. Klauzury nie można stworzyć, gdy na noclegu zbiorowym jest na nią zbyt mało miejsca na skutek zakwaterowania w niewielkim pomieszczeniu lub gdy zakwaterowano dużą grupę pielgrzymów.
 - d. Gdy na noclegu zbiorowym nie ma klauzury, zabrania się wymienionym odpoczywać w bezpośrednim sąsiedztwie małoletnich.

3. W przypadku gdy na noclegach zbiorowych do celów higienicznych służą nieoddzielone osłoną zbiorcze natryski:
 - a. Wymienieni w § 6 Standardów korzystają ze zbiorczych natrysków wspólnie z pielgrzymami.
 - b. Wymienieni w § 6 Standardów mogą korzystać ze zbiorczych natrysków indywidualnie po wszystkich pielgrzymach.
 - c. Usilnie zaleca się, by wymienieni w § 6 Standardów ze zbiorczych natrysków korzystali przynajmniej we dwie osoby spośród wymienionych w § 6 Standardów z zachowaniem zakazu koedukacji w łazienkach.
 - d. Usilnie zaleca się, by – nawet w kontekście zbiorowej kąpieli – wymienieni w § 6 Standardów unikali nagości wobec małoletnich.
 - e. Zabrania się wymienionym w § 6 Standardów korzystania ze zbiorczego natrysku wspólnie z małoletnim oraz wejścia pod natrysk, gdy kąpie się małoletni. Dotyczy to sytuacji, gdy przy zbiorowych natryskach pozostaje jedynie wymieniony i małoletni, za wyjątkiem § 28 pkt. 2 k Standardów.

TYTUŁ 4

PRZYKŁADOWY KATALOG KRZYWD I NIEWŁAŚCIWYCH ZACHOWAŃ ORAZ SPOSÓB REAGOWANIA NA OSKARŻENIA O KRZYWDĘ LUB NIEWŁAŚCIWE ZACHOWANIA

§ 28 - By móc skutecznie reagować na niewłaściwe zachowanie lub krzywdę, należy posiadać wiedzę na temat czym jest krzywda a także jakie zachowania można określić jako zachowania niewłaściwe. Poniższe punkty odnosić należy do relacji między dorosłymi pielgrzymami a małoletnimi oraz do relacji rówieśniczych pomiędzy małoletnimi, chyba że w danym punkcie wprost – albo w sposób dorozumiany – określone jest niewłaściwe zachowanie osoby lub danej grupy osób.

1. Do powodów zaistnienia krzywd zaliczyć należy – jest to zbiór otwarty – wszelkie formy przemocy naruszające integralność duchową i cielesną małoletnich, do których należy:
 - a. przemoc seksualna;
 - b. fizyczna;
 - c. psychiczna (np. wszelkie formy manipulacji, upokarzanie, wyśmiewanie, stawianie niemożliwych do realizacji wymagań, karanie, izolacja od rodziny i znajomych, szantażowanie);
 - d. ekonomiczna (szczególnie w przypadku osób dorosłych);
 - e. duchowa (np. władza, zbyt przywiązanie czy uzależnienie małoletniego od jednej z osób wymienionych w § 6 Standardów, wykorzystywanie informacji zdobytych w zaufaniu, np. podczas poufnej rozmowy, kierownictwa duchowego czy spowiedzi, „wmawianie” powołania, aranżowanie małżeństw, manipulacja Słowem Bożym, naruszanie godności drugiej osoby, mechanizm sekciarski, nadmierna kontrola wszystkich obszarów życia, silne skoncentrowanie na kwestiach seksualnych, dostrzeganie we wszystkim „ducha nieczystości”).
2. Trudno określić skatalogowany zbiór niewłaściwych zachowań, zwłaszcza, że pojęcie to opiera się na subiektywnych odczuciach osób. W sposób przykładowy do zachowań niewłaściwych, których należy unikać, można zaliczyć:
 - a. wszelkie rodzaje przemocy wymienione w § 28 pkt. 1 Standardów;
 - b. faworyzowanie wybranych osób w grupie pielgrzymkowej;

- c. zwracanie się do małoletnich w sposób poniżający, wulgarny, opowiadanie nieadekwatnych żartów i tych o podtekście seksualnym;
- d. skracanie dystansu, zaprzyjaźnianie się z małoletnimi, wchodzenie w zażyłą relację emocjonalną i romantyczną;
- e. naruszanie nietykalności cielesnej;
- f. zachowania infantylne, nieempatyczne, prowokowanie, wciąganie w sytuacje dwuznaczne;
- g. prezentowanie nieodpowiednich treści – wulgarnych, pełnych przemocy czy pornograficznych;
- h. bliski kontakt fizyczny z małoletnimi podczas postojów, noclegów czy zabaw, który może przybierać formę np. łaskotania, obejmowania, w tym obejmowania nogami, pozwalania na skakanie po sobie oraz kontaktów fizycznych, w których wykorzystywana jest siła fizyczna (zapasy, siłowanie się itp.), leżenie na sobie, uściski, dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych, przytulanie, obejmowanie, klepanie, całowanie, łaskotanie, sadzanie na kolanach, kładzenie się lub spanie obok małoletniego, gry i zabawy, w których dochodzi do powyżej wskazanych niewłaściwych zachowań, stosowanie kar cielesnych;
- i. bezwzględnie zakazane jest niewłaściwe dotykanie;
- j. wszelkie formy okazywania niechcianej czułości czyli wszelkie formy dotyku, o których wiadomo, że dany małoletni ich nie akceptuje;
- k. nieszanowanie prawa do prywatności małoletniego – np. w łazienkach, toaletach – wyjątkiem są względy bezpieczeństwa, tzn. w sytuacji wskazującej na zagrożenie zdrowia lub życia zawsze należy wejść i podjąć interwencję;
- l. pozostawianie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez osoby wymienione w § 6 Standardów, opiekunów tymczasowych i wszystkich pielgrzymów, a także proponowanie wymienionych używek małoletnim;
- m. nawiązywanie wirtualnej relacji z małoletnimi za pomocą urządzeń elektronicznych, mediów społecznościowych i komunikatorów; przysyłanie prywatnych wiadomości do poszczególnych małoletnich; nieużywanie oficjalnych adresów mailowych i oficjalnych profili pielgrzymkowych w mediach społecznościowych. Nieodpowiedni czas telefonicznego kontaktu z małoletnimi;
- n. przebywanie małoletniego w pojedynkę z dorosłym pielgrzymem w odosobnionym od innych pielgrzymów i innych osób, miejscu;
- o. spowiadanie lub sprawowanie kierownictwa duchowego w miejscu do tego niedozwolonym, poza konfesjonałem i – zwyczajowym na pielgrzymce – podążaniem z tyłu grupy;
- p. w sytuacji, w której potrzebna jest rozmowa indywidualna z małoletnim, należy skorzystać z pomieszczenia, w którym są przeszkłone drzwi, lub gdy takich nie ma, warto zostawić drzwi uchylone – nigdy jednak zamknięte na klucz – lub odbywanie indywidualnej rozmowy na zewnątrz w zasięgu wzroku innych pielgrzymów; wskazane jest powiadomienie innej osoby dorosłej spośród funkcyjnych grupowych lub służb ogólnopielgrzymkowych o takim spotkaniu;
- q. nieszanowanie cudzej własności, kradzież, przywłaszczanie sobie ubrań i bielizny małoletnich;

§ 29 – Należy zwrócić uwagę, by osoby wymienione w § 6 Standardów, a także opiekunowie tymczasowi, traktowali wychowanków z godnością i szacunkiem.

1. Istotny jest język, jakim posługują się wobec małoletnich wymienieni w § 6 Standardów a także opiekunowie tymczasowi. Zawsze powinien być on adekwatny do wieku małoletnich, a nigdy wulgarny czy dyskryminujący. Ta sama uwaga odnosi się do relacji rówieśniczych między małoletnimi a także szerzej, do wszystkich pielgrzymów.
2. Osoby wymienione w § 6 Standardów i opiekunowie tymczasowi nie powinni zastępować rodziców lub rodziny, czy wręcz pełnić funkcji rodziny dla jego małoletnich.
3. Istotne jest również wyczulenie i reagowanie na wszelkie formy przemocy i manipulacji duchowej, w tym uzależnienie duchowe od wymienionych w § 6 Standardów, formowanie pielgrzymów w oparciu o fałszywą wizję świata i duchowości, wyeliminowanie możliwości pojawienia się różnych nadużyć duchowych, nieprofesjonalne posługiwanie się językiem teologii i psychologii.

§ 30 – Gdy idzie o pomoc psychologiczną, osoby wymienione w § 6 Standardów winny przestrzegać następujących zasad:

1. Należy pamiętać, że kierownictwo duchowe czy spowiedź to nie terapia czy inna forma pomocy psychologicznej. W prowadzeniu pielgrzymów, także małoletnich, należy rozdzielać te dwie formy towarzyszenia pozostając przy swoich kompetencjach.
2. Kwestię pomocy psychologicznej winno się pozostawić osobom do tego uprawnionym. W miarę możliwości warto zadbać o współpracę z psychologami, którzy dzielą zasady antropologii chrześcijańskiej. Jest to o tyle istotne, o ile wzrasta liczba pielgrzymów z różnymi deficytami, którzy potrzebują fachowej pomocy, której nie jest w stanie zaoferować im osoba wymieniona w § 6 Standardów.
3. Wszelką pomoc psychologiczną osób do tego kompetentnych należy zawsze konsultować z rodzicami lub prawnymi opiekunami.

§ 31 – Już sama struktura grupy pielgrzymkowej może stanowić czynnik ochronny. Dzieje się tak, gdy grupa jest należycie zorganizowana, istnieje wyraźny podział kompetencji oraz transparenty i rozumny sposób działania przewodnika i funkcyjnych.

§ 32 – Sposób postępowania w sytuacji podejrzenia, że podczas pielgrzymki dochodzi do krzywdy lub niewłaściwego zachowania:

1. Należy z całą empatią wysłuchać osoby zgłaszającej krzywdę lub niewłaściwe zachowanie.
2. Gdy są świadkowie krzywdy lub niewłaściwego zachowania, należy ich w danej materii wysłuchać.
3. Gdy informacja o krzywdzie się uprawdopodobni, należy:
 - a. sporządzić z tego notatkę służbową,
 - b. poinformować Dyrektora i osoby wymienione w § 2 pkt. 5 Standardów,
 - c. gdy krzywdę czynią osoby wymienione w § 6 Standardów, sprawę, bez zbędnej zwłoki, należy zgłosić do właściwych przełożonych,
 - d. gdy wyrządzona krzywda jest równoznaczna z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, sprawę, bez zbędnej zwłoki, należy zgłosić do organów ścigania,
 - e. pielgrzym, który jest sprawcą krzywdy winien na mocy pkt. 20 *Regulaminu* być wykluczony przez Dyrektora z dalszego udziału w pielgrzymce.
4. Gdy informacja o niewłaściwym zachowaniu się uprawdopodobni, należy:
 - a. sporządzić z tego notatkę służbową,
 - b. poinformować Dyrektora i osoby wymienione w § 2 pkt. 5 Standardów,
 - c. ocenić czy niewłaściwe zachowanie nie nosi znamion krzywdy,

- d. gdy niewłaściwe zachowanie czynią osoby wymienione w § 6 Standardów, Dyrektor lub przewodnik grupy po pielgrzymce winien przedstawić do właściwych przełożonych opinię o danej osobie z kserokopią notatki służbowej,
- e. Dyrektor lub przewodnik grupy na podstawie pkt. 19 *Regulaminu* winien udzielić upomnienia z wpisem do identyfikatora pielgrzyma,
- f. Gdy niewłaściwe zachowanie się powtórzy pielgrzym, który notorycznie dopuszcza się niewłaściwych zachowań winien na mocy pkt. 20 *Regulaminu* być wykluczony przez Dyrektora z dalszego udziału w pielgrzymce.

§ 33 – Jeśli do krzywdy lub niewłaściwych zachowań dochodzi ze strony rówieśnika, należy przede wszystkim zadbać o bezpieczeństwo małoletniego, odseparować go od osoby krzywdzącej. Z małoletnią osobą krzywdzącą należy odbyć stosowną rozmowę, wyjaśnić jej niewłaściwe zachowanie i zobowiązać do przestrzegania zasad obowiązujących na pielgrzymce. Warto także skontaktować się z rodzicami małoletniej osoby krzywdzącej i wyjaśnić sytuację.

§ 34 – Szybka i adekwatna reakcja na krzywdę jest niezwykle istotna. Dyrektor sprawujący pieczę nad pielgrzymką i przewodnicy grup sprawujący pieczę nad grupami pielgrzymkowymi, a także służby ogólnopielgrzymkowe i funkcyjni grupowi powinni znać przepisy prawa państwowego dotyczące ochrony dzieci, w szczególności te, które podlegają penalizacji. Należą do nich m.in. następujące sytuacje:

1. Wykorzystanie seksualne dziecka poniżej 15. roku życia
2. Zakazane jest obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczanie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzanie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania (zob. art. 200 Kodeksu karnego).
3. Każda osoba, która uzyskała wiarygodną informację o możliwości popełnienia przestępstwa polegającego na wykorzystaniu seksualnym dziecka poniżej 15. roku życia, ma obowiązek zawiadomienia organów ścigania – niewypełnienie tego obowiązku zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3 (zob. art. 240 Kodeksu karnego).
4. Wykorzystanie seksualne dziecka powyżej 15. roku życia. Polskie prawo chroni przed przestępstwami w sferze seksualnej osoby powyżej 15. roku życia. Zakazane jest doprowadzenie do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej, stosując przemoc, groźbę lub podstęp (zob. art. 197 Kodeksu karnego). Karane jest także doprowadzenie do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej poprzez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia innej osoby (zob. art. 199 Kodeksu karnego). Ponadto surowo karane jest także wykorzystanie bezradności, upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej w celu doprowadzenia do czynności seksualnych (zob. art. 198 Kodeksu karnego).
5. Małoletni mogą doświadczać wykorzystania seksualnego nie tylko ze strony osób dorosłych, ale także rówieśników, w tym innych pielgrzymów. Sprawca czynu zabronionego będącego przestępstwem podlega, co do zasady, pełnej odpowiedzialności po ukończeniu 17. roku życia, natomiast przed ukończeniem 17 lat odpowiada według zasad określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 978).

§ 35 – Osoby wymienione w § 6 Standardów, służby ogólnopielgrzymkowe i funkcyjni grupowi powinni w tej materii znać przepisy prawa kościelnego dotyczące ochrony małoletnich:

1. Zgodnie z kan. 1398 KPK karą pozbawienia urzędu i innymi sprawiedliwymi karami, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego, jeżeli na to wskazuje dany przypadek, powinien być ukarany duchowny:
 - a. który popełnił przestępstwo przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim lub z osobą, która na stałe używa rozumu tylko w ograniczonym zakresie, lub z osobą, której prawo przyznaje taką samą ochronę;
 - b. który uwodzi albo nakłania małoletniego albo osobę, która na stałe używa rozumu tylko w ograniczonym zakresie, albo osobę, której prawo przyznaje taką samą ochronę, do ukazywania się w sposób pornograficzny lub do uczestniczenia w rzeczywistych bądź symulowanych przedstawieniach pornograficznych;
 - c. który, wbrew dobremu obyczajom, nabywa, przechowuje, prezentuje lub rozpowszechnia, w jakikolwiek sposób i przy użyciu jakiegokolwiek narzędzia, pornograficzne wizerunki małoletnich lub osób, które na stałe używają rozumu tylko w ograniczonym zakresie.
2. Gdy przestępstw wymienionych w kan. 1398 § 1 KPK dopuszcza się członek instytutu życia konsekrowanego, stowarzyszenia życia apostołskiego lub inny wierny, Kodeks Prawa Kanonicznego nakazuje ukarać taką osobą korzystając z kan. 1336 § 2-4 z dodaniem także innych kar w zależności od ciężkości przestępstwa.
3. Zgodnie z Art. 1 § 1 a. Listu Apostolskiego Motu proprio *Vos estis lux mundi* zakres zastosowania przepisów tego dokumentu dotyczy czynów polegających na:
 - a. przestępstwie przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu popełnionym z użyciem przemocy lub groźby, czy też nadużyciem władzy, lub zmuszając kogoś do wykonania lub poddania się czynnościom seksualnym;
 - b. przestępstwie przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu popełnionym z osobą małoletnią lub z osobą, która trwale jest niezdolna posługiwać się rozumem lub z dorosłym bezradnym;
 - c. niemoralnym nabywaniu, przechowywaniu, prezentowaniu lub rozpowszechnianiu, w jakikolwiek sposób i za pomocą jakichkolwiek środków, treści pornograficznych z udziałem małoletnich lub z osobami, które trwale są niezdolne posługiwać się rozumem;
 - d. rekrutowaniu lub nakłanianiu osoby małoletniej lub osoby, która trwale jest niezdolna posługiwać się rozumem lub dorosłego bezradnego do pokazywania się w celach pornograficznych lub do udziału w prezentacjach pornograficznych rzeczywistych lub symulowanych;
4. Zgodnie z Art. 1 § 1 a. Listu Apostolskiego Motu proprio *Vos estis lux mundi* przestępstwem są także czyny dokonane przez podmioty, o których mowa w art. 6 VELM, polegające na działaniach lub zaniechaniach, mających na celu zakłócanie lub uniknięcie dochodzeń cywilnych lub kanonicznych, administracyjnych lub karnych, przeciwko jednemu z podmiotów, o których mowa w poprzednim § 35 pkt. 3 Standardów, w związku z przestępstwami, o których mowa w § 35 pkt. 3 a-d Standardów.

§ 36 – Należy pamiętać o podstawowych zasadach dotyczących interwencji, które winni znać wszyscy pielgrzymi:

1. Informacja o doświadczeniu przemocy, w tym o wykorzystaniu seksualnym podopiecznego lub o prawdopodobieństwie zajścia takiego zdarzenia, może dotyczyć wydarzeń przeszłych lub bieżących. W obu przypadkach należy reagować niezwłocznie.

2. Zgłoszenie lub nabranie podejrzenia o krzywdzie może pochodzić z różnych źródeł: od osoby krzywdzonej, od innej osoby, która dowiedziała się o krzywdzie, bądź z obserwacji (ktoś ujawnia symptomy wykorzystania, ale nie potrafi zrozumiale wyjaśnić, co się wydarzyło).
3. Osobą krzywdzącą może być pielgrzym, ale także osoby niezaangażowane (osoby bliskie, członkowie rodziny, osoby trzecie).
4. Krzywda może zostać zgłoszona dowolnej osobie, do której małoletni ma zaufanie.
5. Każdy pielgrzym, który został poinformowany o podejrzeniu lub fakcie przemocy wobec małoletniego (w tym także przemocy seksualnej), odpowiada za podjęcie właściwych działań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i procedurami obowiązującymi na Elbląskiej Pielgrzymce Pieszej, w Diecezji Elbląskiej i w Kościele katolickim.
6. Osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnej krzywdy małoletniego, powinna go z uwagą wysłuchać – nie jest ona jednak upoważniona do wydawania decyzji i osądów. To jest zadanie odpowiednich organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana. Z każdej takiej rozmowy należy bezwzględnie sporządzić notatkę. Do osoby tej nie należy również rozstrzyganie, czy podejrzenia lub oskarżenia są zasadne. Jej zadaniem jest zgłoszenie informacji zgodnie z przewidzianymi procedurami.
7. Wszystkie podejrzenia i zarzuty muszą być traktowane poważnie i trzeba na nie reagować w oparciu o przepisy prawa polskiego i prawa kanonicznego, a także procedury obowiązujące na pielgrzymce, współpracując z właściwymi organami w zakresie ich kompetencji,
8. Należy niezwłocznie powiadomić organy ścigania o przypadku wykorzystania seksualnego małoletniego.

§ 37 - Zasady prowadzenia rozmowy z osobą zgłaszającą krzywdę.

1. Pozyskanie wiedzy o doświadczanych formach przemocy przez małoletniego, w tym przemocy seksualnej, lub ich prawdopodobieństwie często ma miejsce w czasie rozmowy z osobą zgłaszającą. Jeśli swoją krzywdę małoletni ujawni w trakcie spowiedzi, wówczas spowiednika obowiązuje tajemnica. Jeśli do rozmowy dochodzi poza spowiedzią, należy:
 - a. traktować osobę zgłaszającą z empatią i szacunkiem. Nie wolno bagatelizować zgłoszenia ani okazywać lekceważenia osobie zgłaszającej;
 - b. zachować spokój i starać się nie okazywać przerażenia lub silnego wzburzenia emocjonalnego w reakcji na słowa osoby zgłaszającej;
 - c. słuchać aktywnie, utrzymując naturalny kontakt wzrokowy oraz wyrażając zrozumienie i wsparcie;
 - d. zapewnić poczucie bezpieczeństwa, wesprzeć emocjonalnie i udzielić potrzebnej pomocy;
 - e. nie okazywać wątpliwości co do wiarygodności osoby zgłaszającej lub jej wypowiedzi;
 - f. dopytywać tylko w celu uściślenia przekazu oraz zdobycia niezbędnych informacji do zgłoszenia podejrzenia wykorzystania seksualnego;
 - g. skoncentrować się na ustaleniu faktów i okoliczności. Jeśli rozmowa przeprowadzana jest z osobą pokrzywdzoną, należy jej wysłuchać, zapamiętać i zapisać jej słowa i ograniczyć się do zadawania jedynie koniecznych pytań. Trzeba upewnić się, czy sprawa została wcześniej zgłoszona do organów państwowych lub kościelnych. Należy powstrzymać się od wypowiadania

- własnej oceny i interpretacji zdarzenia oraz opinii na temat domniemanego sprawcy;
- h. zapewnić osobę przekazującą informację, że zostanie zrobione wszystko, co możliwe, aby pomóc osobie skrzywdzonej;
 - i. sprawdzić, czy bezpieczeństwo osoby skrzywdzonej nie jest zagrożone – jeśli tak, trzeba działać natychmiast, poinformować rodziców dziecka (jeśli osobą krzywdzącą jest rodzic, należy poinformować rodzica/opiekuna niekrzywdzącego) i odpowiednie organy państwowe i kościelne;
 - j. wyjaśnić, że informacje o krzywdzie muszą zostać przekazane innym osobom, a zwłaszcza rodzicom, oraz zaznaczyć, że w określonych przypadkach wykorzystania seksualnego (zob. art. 240 Kodeksu karnego) istnieje obowiązek niezwłocznego poinformowania organów ścigania;
 - k. nie wolno składać żadnych obietnic, które nie będą mogły być dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności (np. „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć”);
 - l. poinformować, co dalej będzie się działo ze zgłoszeniem (komu zostaną przekazane informacje), i jednocześnie zapewnić o poufności prowadzonych przez pielgrzymkę działań oraz o tym, że osoby niezaangażowane we wsparcie osoby pokrzywdzonej nie mają dostępu do informacji o krzywdzie;
 - m. nie wolno ujawniać szczegółów rozmowy osobom niezaangażowanym we wsparcie osoby pokrzywdzonej, a zwłaszcza osobie, która została wskazana jako sprawca przemocy;
 - n. natychmiast po przeprowadzeniu rozmowy należy sporządzić notatkę z przebiegu rozmowy. Jeśli nie utrudni to empatycznej komunikacji z rozmówcą, można rozważyć robienie notatek w trakcie rozmowy. Ważne jest, aby zadbać o zachowanie wierności przekazu osoby informującej o zdarzeniu, uwzględniając charakterystyczne wyrażenia i słownictwo, a także zachowania niewerbalne. Jeśli osobą zgłaszającą jest dorosły, niniejszą notatkę należy udostępnić tej osobie do korekty a następnie uzyskać jej podpis.

§ 38 – Zasady odnoszące się do dokumentowania przypadku zgłaszanej krzywdy.

- 1. Osoby przyjmujące zgłoszenie dotyczące krzywdy winny respektować następujące zasady:
 - a. osoba przyjmująca zgłoszenie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie może na własną rękę podejmować działań służących wyjaśnieniu podejrzeń i zarzutów lub weryfikacji zgłaszanych faktów;
 - b. osoba przyjmująca zgłoszenie jest zobowiązana do sporządzenia notatki z wydarzenia – opisuje tylko fakty, bez żadnej interpretacji. Ona także zabezpiecza dowody, ale nie przeprowadza dochodzenia na własną rękę, gdyż to należy do odpowiednich służb państwowych czy kościelnych;
 - c. osoba przyjmująca zgłoszenie wraz z Dyrektorem i wyznaczonymi przez niego osobami, o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów przygotowuje treść zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa;
 - d. diecezjalny delegat ds. ochrony dzieci przyjmując zgłoszenie, ma obowiązek sporządzić notatkę z postępowania wyjaśniającego oraz zabezpieczyć dowody zdarzenia, w tym np. listy, pisma, korespondencję elektroniczną lub notatki z rozmów telefonicznych mających związek ze sprawą;
 - e. wszelkie notatki muszą być szczególnie chronione, pod żadnym pozorem nie mogą dostać się w ręce niepowołanych osób, ponieważ zawierają dane wrażliwe czy dane procesowe;

- f. wszelkie notatki są włączane do akt, powinny być przechowywane w bezpiecznym miejscu w kurii prowincjalnej czy diecezjalnej;
- g. wszystkie osoby zaangażowane w sprawę na tym etapie są zobligowane do zachowania poufności. W sprawę nie powinny być włączane „osoby trzecie”.

§ 39 – Zasady zgłaszania krzywdy instytucjom państwowym i przełożonemu kościelnemu.

1. Po przyjęciu zgłoszenia należy działać bez zwłoki, zgodnie z procedurą opisaną poniżej:
 - a. jeśli ze zgłoszenia wynika, że krzywda może się powtórzyć w najbliższym czasie, trzeba temu bezzwłocznie przeciwdziałać. W przypadku małoletniego należy natychmiast zawiadomić rodziców (a w przypadku, gdy krzywdę zadaje jeden z nich, należy skontaktować się z rodzicem niekrzywdzącym) oraz wezwać policję, a później podejmować kolejne czynności. Jeśli drobna zwłoka nie zagraża osobie pokrzywdzonej, wszelkie czynności można skonsultować z Dyrektorem lub osobami, o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów. Należy wraz z nimi przygotować spotkanie z rodzicami, a następnie Dyrektor we współpracy z diecezjalnym lub zakonnym delegatem ds. ochrony dzieci i młodzieży powinien dokonać zgłoszenia do odpowiednich organów państwowych i kościelnych;
 - b. jeżeli istnieje podejrzenie, że osobą odpowiedzialną za przemoc wobec małoletniego jest członek służb ogólnopielgrzymkowych, przewodnik grupy, funkcyjni grupowi lub jedna z osób, o których mowa § 6 Standardów, Dyrektor zawiesza ją w pełnieniu obowiązków. Podejmuje się postępowanie wyjaśniające zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
 - c. jeżeli istnieje podejrzenie, że osobą odpowiedzialną za przemoc wobec małoletniego jest Dyrektor, zastępca Dyrektora (a jeśli go nie ma osoby o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów) niezwłocznie kontaktuje się z Biskupem Elbląskim (a jeśli go nie ma z administratorem diecezji) i – po uzyskaniu zgody – zawiesza go w pełnieniu obowiązków.
 - d. w trakcie rozmowy z rodzicami należy zachowywać się z dużym wyczuciem i wrażliwością, zdając sobie sprawę, że przekazuje się im trudne informacje. Konieczne jest zaprezentowanie poznanych faktów oraz zakomunikowanie, jakie dalsze działania prawne muszą być podjęte w danej sytuacji. Istotne jest również wskazanie rodzicom, w jaki sposób Kościół oraz inne instytucje mogą pomóc ich dziecku oraz udzielić wsparcia także im samym. Nie można ulegać prośbom o niezgłaszanie sprawy organom państwowym;
 - e. jeśli istnieje podejrzenie wykorzystania seksualnego dziecka poniżej 15. roku życia (zob. art. 200 Kodeksu karnego mówiący o obcowaniu płciowym lub innej czynności seksualnej wobec dziecka poniżej 15. roku życia, udostępnianiu takiej osobie treści pornograficznych lub prezentowaniu wykonania czynności seksualnej), prawo nakłada obowiązek niezwłocznego powiadomienia stosownych organów (zob. art. 240 k.k.). Taki obowiązek istnieje również w przypadku podejrzenia zaistnienia gwałtu dokonanego wspólnie z inną osobą, gwałtu wobec dziecka poniżej 15. roku życia, gwałtu wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry lub gwałtu ze szczególnym okrucieństwem (art. 197 par. 3-5 k.k.), a także w przypadku wykorzystania bezradności, upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej w celu doprowadzenia do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej (art. 198 k.k.). Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa należy złożyć w prokuraturze rejonowej lub komendzie policji w formie pisemnej albo w formie ustnej spisanej do protokołu przez funkcjonariusza policji. Podstawą

zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa nie musi być pewność popełnienia przestępstwa. Wystarczy, że podejrzenie przestępstwa jest uzasadnione. Takiego zgłoszenia nie musi dokonać osobiście osoba, która przyjęła zgłoszenie bądź nabrała podejrzenia przez obserwację małoletniego. Może to uczynić Dyrektor lub delegat do spraw ochrony dzieci i młodzieży reprezentujący Diecezję Elbląską. Niemniej każda osoba, która pozyskała wiedzę na ten temat, musi się upewnić, że takiego zgłoszenia dokonano. W przeciwnym razie powinna to zrobić osobiście;

- f. jeśli krzywda nosi znamiona przestępstwa w rozumieniu prawa kościelnego, Dyrektor lub osoby, o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów, powiadamia diecezjalnego delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży – a w przypadku grupy zakonnej – diecezjalnego i zakonnego delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży. Dyrektor może konsultować przekazanie/zgłoszenie sprawy delegatowi ds. ochrony dzieci i młodzieży w Diecezji Elbląskiej czy w instytucie życia konsekrowanego lub stowarzyszeniu życia apostołskiego;
- g. powiadomienie organów ścigania powinno wiązać się z przekazaniem im kopii notatki służbowej sporządzonej na podstawie rozmowy z osobą zgłaszającą;
- h. osoba zgłaszająca sprawę Dyrektorowi lub osobom, o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów, powinna w miarę możliwości upewnić się, że wdrożono odpowiednie procedury (np. prosząc – w razie potrzeby także na piśmie – o informację o podjętych w wyniku zgłoszenia czynnościach);
- i. jeśli oskarżenia o przemoc wobec wychowanka po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego w duszpasterstwie okażą się bezpodstawne i wobec posądzonej osoby nie toczy się postępowanie karne w tej sprawie, zostanie ona niezwłocznie przywrócona do pełnienia dotychczasowych obowiązków. W takim przypadku przedsięwzięte zostaną przez przełożonego wszelkie środki, aby bezpodstawne zarzuty nie odbiły się negatywnie na sytuacji osoby posądzonej;
- j. w prowadzonym postępowaniu priorytetem – oprócz dojścia do prawdy – powinno być zapewnienie małoletniemu i jego najbliższemu odpowiedniego wsparcia, a także zachowanie poufności;
- k. w przypadku doświadczenia krzywdy, w tym wykorzystania seksualnego, Dyrektor podejmuje interwencję wobec osoby pokrzywdzonej, otaczając ją opieką i potrzebnym wsparciem, a także wobec sprawcy krzywdy, jeśli jest małoletnim czy dorosłym pielgrzymem. Ze względu na powagę sytuacji szczególną rolę odgrywa współpraca psychologa, osób, o których mowa w § 2 pkt. 5 Standardów i osób, o których mowa w § 6 Standardów. Pielgrzymka powinna także współpracować z organami ścigania i odpowiednim sądem, jeśli został popełniony czyn zabroniony według prawa państwowego. Również w przypadku zajścia dotyczącego rówieśników należy pamiętać o obowiązku powiadomienia policji lub prokuratury, jeśli istnieje podejrzenie popełnienia czynu zabronionego z art. 197 par. 3-5 Kodeksu karnego (gwałt wspólnie z inną osobą; gwałt dziecka poniżej 15. roku życia; wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry lub gwałt ze szczególnym okrucieństwem), art. 198 k.k. (wykorzystanie bezradności, upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej w celu doprowadzenia do obcowania płciowego lub innej czynności seksualnej) lub art. 200 k.k. (obcowanie płciowe lub inna czynność seksualna wobec dziecka poniżej 15. roku życia, prezentowanie takiej osobie treści pornograficznych lub wykonania czynności seksualnej). Dyrektor lub osoby, o których mowa w § 2 pkt. 5

Standardów, powinny zgłosić do organów ścigania również podejrzenie popełnienia przestępstwa seksualnego wykorzystania rówieśniczego opisanego w pozostałych przepisach rozdziału XXV Kodeksu karnego, co znajduje uzasadnienie w treści art. 304 Kodeksu postępowania karnego (społeczny obowiązek zawiadomienia o przestępstwie);

1. każdy dorosły na pielgrzymce powinien wykazać wrażliwość na potrzeby wychowanków i odpowiedzialność w podejmowaniu działań, mając zawsze na uwadze ich dobro. Nikt nie może podejmować działań na własną rękę.

§ 40 – Każdy przypadek jakiegokolwiek formy przemocy, której doświadczyli pielgrzymi, powinien być bardzo poważnie potraktowany. Jeśli będzie miał on miejsce na pielgrzymce, należy koniecznie przeprowadzić analizę sytuacji, ocenić czynniki ryzyka i czynniki chroniące w danym momencie. Taka sytuacja nie pozostaje bez wpływu na grupę pielgrzymkową czy pielgrzymkę jako całość – bywa, że ją dzieli. Pielgrzymi mogą doświadczać różnych emocji, od negowania zaistniałej sytuacji, przez niedowierzanie, złość, smutek, bunt, poczucie winy. Jeśli sprawcą jest Dyrektor, przewodnik grupy, członek służb ogólnopielgrzymkowych lub jedna z osób, o których mowa w § 6 Standardów, wielu może nie dowierzać faktom, dodatkowo wiktymizować osobę skrzywdzoną. Nigdy nie należy pozostawiać grupy bez wyjaśnienia i wsparcia. Jeśli będzie taka potrzeba, należy zapewnić całej grupie lub jej poszczególnym członkom (jeśli będą mieli taką potrzebę) pomoc psychologiczną. Należy również wyciągnąć wnioski w celu zapobieżenia podobnym sytuacjom w przyszłości.

TYTUŁ 5

ZAPEWNIENIE OPIEKI I WSPARCIA OSOBOM SKRZYWDZONYM

§ 41 - W przypadku przemocy wobec małoletniego, prócz opisanych wyżej procedur zgłaszania, wsparciem należy objąć osobę skrzywdzoną jak również grupę pielgrzymkową. Jest to często bardzo długi proces, w który mogą być zaangażowane nie tylko osoby z konkretnej grupy, ale także specjaliści (np. psycholog, pedagog). Należy zawsze pamiętać, że w centrum wszystkich działań bezwzględnie powinno być dobro skrzywdzonego małoletniego

§ 42 - Prawa osoby skrzywdzonej.

1. Zgodnie z Wytycznymi KEP osoba skrzywdzona w duszpasterstwie ma swoje prawa. Warto w danym dziele duszpasterskim mieć stosowną wiedzę na ich temat i je respektować. W szczególności chodzi o prawo:
 - a. do życzliwego przyjęcia, wysłuchania, traktowania z szacunkiem i godnością;
 - b. do opieki duchowej i psychologicznej (Uwaga! Dziecku, które ukończyło 15. rok życia, pomoc duchowa i psychologiczna powinna być udzielana w ścisłej współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi). Jeśli osoba skrzywdzona ma mniej niż 15 lat, to wszelka pomoc może być jej udzielona wyłącznie za wyraźną zgodą rodziców lub opiekunów prawnych);
 - c. do pomocy medycznej;
 - d. do konsultacji prawnej;
 - e. do zgłoszenia sprawy do organów ścigania;
 - f. do osoby towarzyszącej;
 - g. do ochrony wizerunku i sfery prywatnej, a także do poufności danych osobowych;

- h. do informacji na temat środków zapobiegawczych podjętych w stosunku do sprawcy;
- i. do informacji, na jakim etapie znajduje się wszczęte postępowanie (Uwaga! Osoba skrzywdzona sama musi wyrazić takie życzenie);
- j. nikt nie ma prawa żądać od osoby skrzywdzonej składania przysięgi ani wymagać zachowania milczenia.

§ 43 – Pomoc osobie bezpośrednio skrzywdzonej.

1. Pomoc osobie skrzywdzonej to długi proces, w który zazwyczaj zaangażowanych jest wiele osób. Pielgrzymka nie zastąpi terapii, niemniej można zrobić wiele, by pomóc osobie skrzywdzonej czy to wewnątrz pielgrzymki, czy w systemie rodzinnym, czy w jakiegokolwiek innej sytuacji. Można przede wszystkim odpowiednim podejściem do takiej osoby:
 - a. zmniejszyć jej lęk, budować poczucie bezpieczeństwa i zaufania, a poprzez objęcie jej stałą opieką, okazać jej troskę i wzmacniać dobre relacje z dorosłymi;
 - b. stworzyć przestrzeń do jej wysłuchania;
 - c. odciążyć ją z poczucia winy, jeśli ono występuje; uświadamiać, że odpowiedzialność jest wyłącznie po stronie sprawcy;
 - d. pozwalać na odreagowanie negatywnych emocji;
 - e. wspierać ją w budowaniu relacji z rówieśnikami;
 - f. zadbać o takie działania, których celem będzie podnoszenie jej poczucia własnej wartości poprzez szukanie, wzmacnianie i rozwijanie jej dobrych stron.

§ 44 – Pomoc profesjonalna osobie skrzywdzonej.

1. W przypadku ujawnienia czy zgłoszenia krzywdy osoba skrzywdzona nie może zostać z tym sama, potrzebuje wsparcia osoby kompetentnej, która pomoże przejść jej przez ten trudny czas. Na pielgrzymce profesjonalną pomoc świadczą osoby wymienione w § 2 pkt. 5 Standardów.
2. Osobę skrzywdzoną należy pytać, jakiej pomocy potrzebuje, można jej radzić skorzystanie z niej, ale nie należy jej takiej pomocy narzucać. Każdy człowiek ma inne potrzeby, które należy uszanować. Wszelką pomoc oferowaną małoletniemu należy konsultować z jego rodzicami.
3. Bardzo mocno należy podkreślać, by nie bagatelizować potrzeb osoby skrzywdzonej. Modlitwa jest zawsze ważna, ale nie należy ograniczać pomocy w ramach pielgrzymki tylko do niej. Równie istotna jest pomoc fachowa. Nie wolno jej deprecjonować czy krytykować.
4. Przewodnicy grup pielgrzymkowych powinni mieć kontakty do osób, które w danym środowisku lokalnym – po pielgrzymce – mogą służyć fachową pomocą czy wsparciem (warto przygotować listę takich osób czy instytucji i ją aktualizować).
5. Nie należy ograniczać się tylko do pomocy ośrodków czy instytucji kościelnych. O wsparcie trzeba pytać w instytucjach rządowych, samorządowych czy pozarządowych. Dobrze, by Dyrektor orientował się, gdzie w danym środowisku lokalnym można uzyskać fachowe wsparcie, i w razie potrzeby mogła tam pokierować osobę skrzywdzoną.
6. Zaleca się, by podczas Elbląskiej Pielgrzymki Pieszej na Jasną Górę, prócz fachowej pomocy medycznej i duchowej, wyznaczyć osobą odpowiedzialną za fachową pomoc psychologiczną.
7. Istotne jest stworzenie bazy kontaktów i zaufanych osób, do których można – za zgodą rodziców – kierować młodych na terapię (jeśli wyrażą taką potrzebę).

8. Istotne jest stworzenie bazy kontaktów i osób, które będą mogły udzielić doraźnej pomocy telefonicznej w sytuacji, kiedy oczekiwanie na terapię się wydłuża.
9. Warto wypracować sposób, w jaki osoba skrzywdzona zostanie objęta opieką na pielgrzymce i po niej w czasie przejściowym – między momentem zgłoszenia krzywdy a faktycznym rozpoczęciem terapii (czasem na nią trzeba czekać długie miesiące).
10. Istotne jest, żeby z osobami skrzywdzonymi spotykali się też przełożeni sprawców. Jeśli sprawcą był ksiądz diecezjalny, dobrze, by z osobą skrzywdzoną lub jej rodzicami spotkał się biskup lub jego delegaci. W przypadku zakonnika – prowincjał albo delegaci prowincjała.
11. Wszelkie bazy kontaktów powinny być regularnie sprawdzane i aktualizowane.

§ 45 – Pomoc duszpasterska osobie skrzywdzonej.

1. Osoba skrzywdzona, poddana manipulacji czy różnym formom przemocy nosi ranę nie tylko na ciele, ale też na duszy. W takiej sytuacji niezbędna jest mądra pomoc duszpasterska i opieka duchowa dla skrzywdzonej osoby. Taka pomoc nie może być jednak w żaden sposób narzucana odgórnie. Inicjatywa powinna wyjść każdorazowo od osoby skrzywdzonej. To od niej będzie zależało, czy zechce porozmawiać z ojcem duchownym, przewodnikiem grupy lub innym księdzem. Jeśli sprawcą krzywdy seksualnej był ksiądz czy zakonnik, to duchowe wsparcie osoba skrzywdzona powinna otrzymać także od ich przełożonych.

§ 46 – Pomoc rodzinie osoby skrzywdzonej.

1. Zaleca się, by przewodnik grupy pielgrzymkowej wsparciem otaczała także rodziców czy rodzeństwo skrzywdzonego małoletniego i ustalił z nimi wszystkie podejmowane działania. Pomoc im udzielona nie musi ograniczać się tylko do jednego spotkania, na którym zostanie przekazana informacja o krzywdzie, jakiej doznał małoletni. W tak trudnej sytuacji bliscy osoby skrzywdzonej być może będą potrzebowali dłuższego towarzyszenia, porady i wsparcia, także duchowego. Przy kontakcie z rodzicami należy uwzględnić:
 - a. informowanie o sytuacji małoletniego i doznanej krzywdzie;
 - b. przedstawienie planu wsparcia, które małoletni może uzyskać w ramach grupy pielgrzymkowej;
 - c. wskazanie miejsca uzyskania profesjonalnej pomocy dla małoletniego poza pielgrzymką;
 - d. poinformowanie o instytucjach, fundacjach lub osobach, które mogą udzielić wsparcia prawnego;
 - e. zaproponowanie rodzicom wsparcia ze strony psychologa współpracującego z pielgrzymką, bądź wskazanie miejsca profesjonalnej pomocy poza pielgrzymką.

§ 47 – Pomoc środowisku rówieśniczemu, w którym dokonała się krzywda

1. W przypadku tak poważnego zdarzenia, jakim jest przemoc (fizyczna, psychiczna, seksualna, duchowa) wobec wychowanka duszpasterstwa, należy pamiętać o osobach, które były świadkami krzywdy lub mają na jej temat informację, czyli o pozostałych członkach grupy pielgrzymkowej oraz ich rodzicach. Wsparcie dla świadków musi być okazywane z delikatnością i w sposób wyważony. Nie może w żaden sposób naruszać dobra skrzywdzonego małoletniego. W przypadku, gdy wiedza na temat krzywdy jest znana w grupie pielgrzymkowej, należy rozważyć podjęcie następujących działań:
 - a. rozmowa z całą grupą na temat krzywdy i przemocy z poszanowaniem godności osoby skrzywdzonej;

- b. umożliwienie indywidualnych spotkań z psychologiem dla osób, które takiej rozmowy będą potrzebowały;
- c. wskazanie instytucji zewnętrznych oraz numerów telefonów, gdzie można uzyskać wsparcie;
- d. przeprowadzenie spotkania z rodzicami małoletnich z danej grupy pielgrzymkowej, poinformowanie ich o stanie wiedzy na temat zdarzenia, sytuacji prawnej i podejmowanych przez duszpasterstwo działań;
- e. budowanie poczucia wspólnoty poprzez zapewnienie wsparcia oraz gotowość do spotkania i rozmowy z każdą osobą z pielgrzymki, która by tego potrzebowała;
- f. w miarę możliwości przedstawienie rezultatów działań podjętych w celu wyjaśnienia sprawy;
- g. pomagać lub wskazywać miejsca pomocy może osoba zaufania albo duszpasterz osób skrzywdzonych diecezji, na terenie której pielgrzymka aktualnie przechodzi, lub zakonu, jeśli dany instytut życia konsekrowanego lub stowarzyszenie życia apostołskie przyjmuje na nocleg pielgrzymów;
- h. jeśli krzywda wydarzyła się w grupie pielgrzymkowej a sprawca jest członkiem grupy pielgrzymkowej, warto co jakiś czas sprawdzić, jakie emocje to zdarzenie wywołuje we wspólnocie wraz z upływem czasu.

TYTUŁ 6

ZARZĄDZANIE I PRACA Z PODJERZANYMI O WYKORZYSTYWANIE SEKSUALNE

§ 48 – Umiejętność rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych.

1. Członkowie służb ogólnopielgrzymkowych oraz funkcyjni grupowi, powinni mieć wiedzę na temat działania sprawców, umieć rozpoznawać symptomy krzywdzenia, mieć wiedzę na ich temat, a także umiejętnie odczytywać sygnały ostrzegawcze wysyłane przez wychowanków, które nie zawsze są oczywiste. Uczula się osoby wymienione w § 6 Standardów, by wszelkie informacje dotyczące krzywdzenia traktowali z należytą powagą i adekwatnie na nie reagowali.
2. By działać skutecznie, niezbędna jest z jednej strony wiedza dotycząca kwestii krzywdzenia i różnych form przemocy oraz jej skutków w życiu małoletniego a z drugiej właściwa postawa odpowiedzialności za małoletnich powierzonych grupie pielgrzymkowej, a także gotowość do reagowania w sytuacji doświadczanej przez nie krzywdy.

§ 49 – Postępowanie z osobami podejrzanymi.

1. Gdy sprawcą jest jedna z osób wymienionych w § 6 Standardów:
 - a. należy postąpić zgodnie z § 39 Standardów odnośnie zgłoszenia krzywdy organom ścigania i przełożonym;
 - b. nawet jeśli zgłoszenie nie zostanie uprawdopodobnione, nie można odstąpić od zgłoszenia sprawy w celu jej należytego wyjaśnienia, jednak podejrzany winien być traktowany uczciwie z poszanowaniem prawa do uczciwego procesu i domniemania niewinności do czasu udowodnienia winy;
 - c. taka osoba po uprawdopodobnieniu zgłoszenia bezwzględnie powinna zostać na mocy pkt. 20 *Regulaminu* wykluczona z pielgrzymki;

- d. wszelkie dalsze czynności i działania podejmowane przez przełożonego kościelnego wobec podejrzanego duszpasterza zostały zapisane w Wytycznych KEP, aneks 2. Na ich podstawie przełożony podejmuje wszelkie decyzje dotyczące sprawcy. Dobrze, by Dyrektor był o nich informowany, gdyż w takiej sytuacji istotna jest transparentność wszelkich działań;
 - e. gdy oskarżenie okaże się niewiarygodne, zarzuty oddalone osoba wymieniona w § 6 Standardów może nieskrępowanie kontynuować lub powrócić na pielgrzymkę i ma prawo do wsparcia w celu przywrócenia dobrego imienia, jeśli zostało ono naruszone.
2. Gdy sprawcą jest dorosły pielgrzym niewymieniony w § 6 Standardów:
- a. jeśli osobą oskarżoną jest osoba świecka, również powinna być traktowana sprawiedliwie z poszanowaniem prawa do uczciwego procesu i do domniemania niewinności do czasu udowodnienia winy;
 - b. przestępstwo należy zgłosić odpowiednim służbom państwowym i kościelnym, zgodnie z § 39 Standardów;
 - c. sprawca, po uprawdopodobnieniu się zgłoszenia, powinien zostać wykluczony z pielgrzymki na mocy pkt. 20 *Regulaminu*;
 - d. takiej osobie, a także jej rodzinie powinna zostać udzielona pomoc duszpasterska, a także psychologiczna lub inna, jeśli takiej potrzebują;
 - e. gdy oskarżenie okaże się niewiarygodne osoba świecka może nieskrępowanie kontynuować lub powrócić na pielgrzymkę i ma prawo do wsparcia w celu przywrócenia dobrego imienia, jeśli zostało ono naruszone
3. Gdy sprawcą jest rodzic:
- a. kiedy sprawcą krzywdzenia okaże się rodzic małoletniego, należy niezwłocznie zgłosić tę sprawę do odpowiednich organów państwowych (policja lub prokuratura). Na każdej osobie, która powzięła wiedzę o takim zdarzeniu w przypadku osoby poniżej 15. roku życia, ciąży obowiązek jego zgłoszenia. Niewykonanie wspomnianego obowiązku zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat trzech.
 - b. jeśli jest taka możliwość, należy w tej sprawie współpracować ze szkołą.
 - c. z przebiegu każdej rozmowy należy sporządzić stosowną notatkę.
4. Gdy sprawcą jest rówieśnik:
- a. kiedy na pielgrzymce okaże się, że osobą krzywdzącą jest inny małoletni, należy bezwzględnie odseparować go od grupy, poprzez przeniesienie go do innej grupy pielgrzymkowej lub wykluczenie z pielgrzymki, by uniemożliwić dalsze krzywdzenie. Ponieważ jest to osoba małoletnia zawsze winna mieć ona wyznaczonego opiekuna tymczasowego. Całą sprawę i ewentualną zmianę opiekuna tymczasowego związaną ze zmianą grupy, należy zgłosić jego rodzicom.
 - b. dyrektor lub przewodnik grupy winni skontaktować się z rodzicami sprawcy i osoby skrzywdzonej. Należy objąć ich opieką duszpasterską i zaproponować pomoc w dotarciu do specjalistów;
 - c. należy się zorientować, czy w ramach duszpasterstwa nie zostały skrzywdzone także inne osoby;
 - d. w sytuacji przemocy rówieśniczej w grupie pielgrzymkowej należy tę sprawę wyjaśnić, omówić na forum grupy, w razie konieczności zaprosić specjalistę, który odpowie na pytania wychowanków i da im wskazówki, jak chronić się przed taką formą przemocy;
 - e. należy przeanalizować sytuację, zastanowić się, co zawiodło, określić czynniki ryzyka, wyeliminować je i wyciągnąć wnioski na przyszłość.

§ 50 – Może się zdarzyć sytuacja, że w czasie pielgrzymki ktoś zostanie niesłusznie oskarżony. Przybliżając Standardy ochrony małoletnich należy uwrażliwiać, że fałszywe oskarżenie jest przestępstwem z art. 234 Kodeksu karnego, zagrożone karą pozbawienia wolności od trzech miesięcy do pięciu lat.

TYTUŁ 7

WSPÓLNA PRACA W DZIELE OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY

§ 51 – Aby skutecznie chronić dzieci formujące się w grupie pielgrzymkowej, w zadanie to należy włączyć wszystkie osoby zaangażowane w służby ogólnopielgrzymkowe i funkcyjnych grupowych. W tym celu należy:

- a. opracować, wdrożyć standardy ochrony dzieci dla konkretnego duszpasterstwa. Za ich wdrożenie odpowiada Dyrektor;
- b. dołożyć wszelkich starań, by członkowie służb ogólnopielgrzymkowych i funkcyjni grupowi zostali właściwie zweryfikowani w odpowiednich rejestrach i przeszkoleni przed podjęciem pracy z małoletnimi;
- c. sprawdzić pod kątem bezpieczeństwa miejsca noclegów zbiorowych, w których nocuje grupa pielgrzymkowa i wyeliminować wszelkie niebezpieczne czynniki;
- d. budować atmosferę zaufania, tak by o zauważonych nieprawidłowych zachowaniach czy zachowaniach przestępczych małoletni nie bali się mówić osobom odpowiedzialnym za duszpasterstwo;
- e. zaangażować do współpracy rodziców i informować ich o podejmowanych inicjatywach na rzecz ochrony ich małoletnich;
- f. ustalić z małoletnimi zasady posługiwania się urządzeniami mobilnymi podczas pielgrzymki, uczulić ich na cyberprzemoc, a także na to, że w przestrzeni wirtualnej nie są anonimowi, a za swoje zachowania mogą ponosić odpowiedzialność karną;
- g. przestrzegać zasad ochrony danych osobowych. Warto w danym duszpasterstwie, zgodnie z wymogami RODO, ustalić zasady dotyczące ochrony wizerunku małoletnich, czyli m.in. zasady rejestrowania i publikowania zdjęć na stronie internetowej i w mediach społecznościowych, zasady archiwizowania zdjęć robionych prywatnymi aparatami itp. Powinno się unikać podpisywania zdjęć/nagrań informacjami identyfikującymi małoletniego z imienia i nazwiska. W przypadku małoletnich zgodę na wykorzystywanie ich wizerunku w mediach społecznościowych, na stronie internetowej duszpasterstwa muszą wyrazić rodzice. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, zgoda rodziców/opiekunów prawnych na utrwalanie wizerunku małoletniego nie jest wymagana.

TYTUŁ 8

EDUKACJA MAŁOLETNICH O OCHRONIE WŁASNYCH GRANIC

§ 52 – Zachęca się, by podczas pielgrzymki, o ile to możliwe, znalazły się kwestie dotyczące ochrony małoletnich przed różnymi formami krzywdzenia. Edukacja w tym zakresie może być ważnym elementem pracy z małoletnimi w grupie pielgrzymkowej. Przykładowe tematy w ww. zakresie to np.:

- a. ochrona własnych granic;
- b. godność i wartość osoby;
- c. umiejętność mówienia „nie” w kontekście posłuszeństwa;
- d. budowanie dojrzałych relacji;
- e. edukacja w zakresie ryzykownych zachowań;
- f. bezpieczne korzystanie z Internetu;
- g. sposoby działania sprawców (np. grooming);
- h. bezpieczne i wolne od przemocy relacje rówieśnicze.

TYTUŁ 9

SZKOLENIA I STAŁE WSPARCIE DLA OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ PROFILAKTYKĄ NA ELBLĄSKIEJ PIELGRZYMCE PIESZEJ

§ 53 – Szkoleniem z zakresu ochrony małoletnich winno objąć się wszystkich członków służb ogólnopielgrzymkowych i funkcyjnych grupowych. Podczas szkolenia jego uczestnicy:

- a. otrzymują potrzebną im wiedzę o standardach przyjętych i obowiązujących na pielgrzymce, procedurach związanych z interwencją i zgłoszeniem;
- b. w sytuacji, gdy na pielgrzymce zasady lub procedury ulegają zmianie lub uzupełnieniu, należy je przedstawić aktualnie zaangażowanym w pielgrzymkę osobom.

§ 54 – Członkowie służb ogólnopielgrzymkowych i funkcyjni grupowi dodatkowo:

1. Otrzymują potrzebną im wiedzę dotyczącą:
 - a. rodzajów przemocy (w tym przemocy rówieśniczej);
 - b. rozpoznawania oznak przemocy (w tym wykorzystania seksualnego);
 - c. strategii działania sprawców przemocy (w tym przemocy seksualnej);
 - d. rozmowy z małoletnim na temat krzywdy;
 - e. rozmowy z dorosłymi;
 - f. zagrożeń i ochrony przed szkodliwymi treściami w Internecie;
 - g. innych zaleceń obowiązujących w danym duszpasterstwie;
 - h. zachęca się do korzystania z pomocy szkoleń e-learningowych przygotowanych przez Centrum Ochrony Dziecka dla dorosłych i młodych liderów zakończonych egzaminem i certyfikatem.

§ 55 – Osoby wymienione w § 2 pkt. 5 Standardów na pielgrzymce:

1. poza wiedzą z wyżej wskazanych zagadnień, powinny także mieć wiedzę na temat:
 - a. budowania systemu prewencji zgodnego z wymogami Kościoła i ustaw państwowych (aktualnie Ustawa Kamilka, ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz Krajowy Plan Przeciwdziałania Przestępczości Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Osób Małoletnich na lata 2023-2026);
 - b. podstawowych procedur prawnych (kanonicznych i przewidzianych przez Kodeks karny);
 - c. czynników ryzyka i czynników ochronnych;
 - d. funkcjonowania w środowisku lokalnym placówek pomocowych;
 - e. a także wiedzę na temat procedur ustalonych dla pielgrzymki.

§ 56 – Za szkolenie tych osób odpowiada osoba odpowiedzialna za prewencję w Diecezji Elbląskiej.

§ 57 – Każda osoba przed wyznaczeniem jej na osobę odpowiedzialną za standardy ochrony małoletnich lub osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o niewłaściwych zachowaniach i krzywdach, powinna przejść szkolenie z ww. tematów.

TYTUŁ 10

DOKUMENTACJA PIELGRZYMKOWA

§ 58 – Dokumenty na pielgrzymce aktualizowane są przez Dyrektora, sprawdzane przez sekretarza i oceniane przez Biskupa Elbląskiego i jego delegatów.

§ 59 – Po pielgrzymce dokumentacja pielgrzymkowa przechowywana jest w kurii diecezjalnej.

TYTUŁ 11

OBOWIĄZYWALNOŚĆ STANDARDÓW

§ 60 – Niniejsze Standardy należy opublikować bezpośrednio po zaaprobowaniu ich przez Biskupa Elbląskiego.

1. Wszelkie zmiany w Standardach – do ważności – potrzebują aprobaty Biskupa Elbląskiego.

§ 61 – Standardy wchodzi w życie z dniem 28 lipca 2026 roku.